

DEÁK FERENC NYILATKOZATA A PESTI NAPLÓ 1867. MÁJUS 31-I SZÁMÁBAN KOSSUTH LAJOS ÚGYNEVEZETT CASSANDRA-LEVELÉRE

A Pesti Napló szerkesztője lapjának 123-dik számában és Pulszky Ferenc az „1848”-nak 72-dik számában elég érthetőleg vetik fel azon kérdést, hogy Kossuth Lajosnak hozzám intézett és hirlapilag is közölt nyílt levelére fogok-e felelni s elmondandom-e részletesen annak tartalmáról véleményemet?

E kérdésre egyszerűen és teljes tisztelettel nyilvánítom, hogy azt tenni nem szándékom.

Ha az említett levél magán-, barátságos levél volna, ha Kossuth Lajos azért irt volna nekem, hogy előadva nézeteit, kifejtve okait, engem is meggyőzzön azoknak alaposágáról és saját véleményem helytelenségéről, s megrovva eljárásomat, eltérítsen azon politikától, melyet eddig követtem: tisztelet és egykori barátságunk emléke arra ösztönöznének, hogy részletesen válaszoljak soraira s vádjainak ellenében igazoljam azon eljárást, melyet ő kárhoztat. Mert a barátságos megrovás még akkor is figyelmet érdemel, midőn keserű és alaptalan.

De Kossuthnak hozzám intézett levele nem magánlevél, ő maga is nyílt levelnek nevezi azt. Kossuth nem nekem akart írni, hanem ellenem, s midőn levelét postán hozzám küldötte, egyszersmind megküldötte azt a Magyar Ujságnak is hirlapi közlés végett.

Nem tekinthetem tehát e levelet egyébnek, mint hirlapi cikknek, melylyel mint vádirattal lép fel a közönség előtt Kossuth ellenem és eddigi eljárásom ellen, hogy nevének és multjának súlyát ő is a mérlegbe vesse kárhoztatásomra.

E vádirat ellenében magamat és eljárásomat igazolni nem tartom szükségesnek. Politikai eljárásom nyilvános volt. Elveim, nézeteim és minden állításomnak, minden javaslatomnak okai tudva vannak a közönség előtt, mert őszintén és tartózkodás nélkül kifejtettem azokat ott, hol képviselői állásomnál fogva jogom és kötelességem volt felszólalni, védtem a jogilag főnálló törvényt az absolut hatalomnak egyoldalú eljárása ellen, s midőn arról kellett tanácskoznunk, hogy hazánk érdekében szükséges-e az eddigi törvények valamely pontját a törvényhozás rendes útján módosítani, és ha szükséges, minő módosítás leend a legczélszerűbb, elmondottam én is meggyőződésemet és ennek okait.

Kifejtettem azon egyéni véleményemet, hogy én helyzetünkben a békés kiegyenlítést üdvösebbnek tartom, mint oly politikát, mely bizonytalan ígérek mellett várakozásra, további szenvedésre utalva, csupán véletlen eseményektől, talán forradalomtól s a birodalom szétbomlásától, külföldi segílytől, melynél bizonyosan nem a mi érdekünk volna a főtekinet, új és idegen szövetekezéstől,

melynek sem alakja, sem célja, sem haszna még tudva nincs, függesztené fel sorsunk jövődjét. Kifejtettem, hogy a kiegyenlítésnek azon módja, melyet én is javaslok, alkotmányos szabadságunkat nem veszélyezteti s hazánkra nézve sok tekintetben előnyös.

E felszólalásaim, melyeket nem a szenvedélyekhez, hanem a higgadt megfontoláshoz intéztem, nyilván történtek. Ott vannak azok az országgyűlés naplójában, s közöltettek annak idejében a hírlapok hasábjain is. E felszólalások foglalják magukban az én igazolásomat az ország előtt. Ezeken felül más igazolást keresni vagy vádat váddal viszonzni, s azokkal, kik az országgyűlés többsége által elfogadott kiegyenlítési javaslatot a februári patenssel s az 1861-dik évi országgyűlésre küldött királyi leiratokkal ugyanazonosoknak tartják vagy legalább hirdetik, hírlapi vitatkozásokba bocsátkozni sem szükségesnek, sem helyesnek nem tartom.

Az országgyűlési többség védelmére felszólalnom vétek volna azon derék férfiak ellen, kik e többséget képezték. Felel közülök mindenki Isten előtt és önlelkiismerete előtt, s ha kell, egy ország előtt azért, mit meggyőződésből cselekedett.

Kit sem a hatalomnak parancsszava, sem becstelen érdekek, sem hiúság és a pillanatnyi népszerűség hajhászása nem vezetnek, hanem keresi a haza javát és követi saját meggyőződését, az könnyen viseli a felelősség terhét. Saját véleményemért, szavazatomért felelek én is. Meri-e valaki állítani, hogy véleményemet másokra kívántam erőszakolni, akár ámitásokkal és csábító ígéretekkel, akár szemrehányásokkal? Felszólítottam-e bárkit, hogy azon párthoz álljon, melynek tagja én vagyok? Akartam-e bárkit gátolni saját meggyőződésének követésében? Kértem-e valakitől szó- és kézzel arra nézve, hogy velünk tart és tőlünk el nem fog válni? Használtam-e valaha a pártszerzésnek sok helyütt szokásos, de általam soha sem helyeselt eszközeit? Nem voltam-e azoknak egyike, ki még a pártdisciplina pressióját sem helyesltem lényeges tárgyakban és elvi kérdésekben? Ha mindemellett a többség véleménye és az én véleményem találkozott, ennek egyszerű magyarázata csak az, hogy az én meggyőződésem is az volt, a mi az övék. Az én igazolásomra tehát a többség nem szorult.

Ezek azon okok, melyeknél fogva Kossuth Lajos nyílt levelének hírlapi czáfolásába bocsátkozni nem szándékom.

DEÁK Ferencz